
Metin, M. (2020). Sözlü Anlatıların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler. *Folklor Akademik Dergisi*. Cilt:3, Sayı: 2, 347 – 380.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 24.07.2020

Kabul / Accepted: 19.08.2020

Araştırma Makalesi / Research Article

SÖZLÜ ANLATILARIN BİR DEVAMI OLARAK BATTAL GAZİ FİMLERİNİN EPİK KARAKTERİ ÜZERİNE TESPİTLER

Mustafa METİN*

Öz

Axel Olrik'in Epik Kanunlar Teorisi, Tarihî-Coğrafi Fin Okulu'nun geliştirdiği temel araştırma araçlarındandır ve halkbilimi çalışmaları içinde önemli bir yere sahiptir. A. Olrik, bu yasaları on beş madde olarak sıralamış ve birçok halk anlatısı üzerinde bu kuralları tespit etmeye çalışmıştır. Türkiye'de Axel Olrik'in Epik Yasaları; tarihî metne, vilâyetnâme, tiyatro metnine, romana, karagöz oyununa, destanlara, mesnevilere uygulanmıştır. Sözlü anlatılar, canlı organizmalara benzer ve eski özelliklerini yenileriyle değiştirerek her şartta ve ortamda varlıklarını sürdürür. Battal Gazi destanı bu sözlü anlatılardan bir tanesidir. Battal Gazi destanı sözlü ortamda oluşmakla birlikte meclislerde okunmak üzere hazırlanmış metinlerle yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen bu metinlerden manzum ve mensur birçok Battalnâme oluşmuştur. Sözlü anlatı geleneğinin günümüzde devam ettiği sahalardan birisi olan Türk sineması için Battalnâmeler bir kaynak olmuştur. Başrolünde Cüneyt Arkin'in oynadığı Battal Gazi Destanı, Battal Gazi'nin İntikamı, Battal Gazi Geliyor, Battal Gazi'nin Oğlu filmleri çekilmiştir. Bu çalışmanın amacı, A. Olrik'in Epik Yasalar başlığı altında sıraladığı on beş maddeye göre Battal Gazi filmlerinin epik karakteri üzerinde tespitlerde bulunmaktadır. Çalışmada filmlerin künyeleri verilmiş, özetleri ve olay örgüleri çıkartılmıştır. Ardından filmler A. Olrik'in epik yasalarına göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda Battal Gazi filmlerinin A. Olrik'in Halk Anlatılarının Epik Kuralları adlı çalışmasında ileri sürdüğü şemaya uyduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Axel Olrik, Epik Yasalar, Battalnâme, Battal Gazi filmleri.

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Programı, kayrametin@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8442-1950

DETERMINATIONS ON THE EPIC CHARACTER OF BATTAL GAZI FILMS AS A CONTINUATION OF ORAL NARRATIVES

Abstract

Axel Olrik's Theory of Epic Laws is one of the basic research tools developed by the Finnish Historical-Geographical School and has an important place in folklore studies. A. Olrik listed these laws as fifteen articles and tried to determine these rules on many folk narratives. In Turkey, The Epic laws of Axel Olrik have been applied to the historical text, vilayetname, theatre text, novel, Karagöz play, epics and mesnevis. Oral narratives resemble living organisms and continue their existence in all conditions and environments by replacing their old features with new ones. Battal Gazi epic is one of these verbal narratives. Although the Battal Gazi epic was formed in an oral environment, it was written down with texts prepared to be read in assemblies. Many verse and prose Battalnâme have been created from these texts. Battalnâmes have become a source for Turkish cinema, which is one of the fields where the oral narrative tradition continues today. The films Battal Gazi Epic, Battal Gazi Revenge, Battal Gazi Coming, Battal Gazi Son, starring Cüneyt Arkın were shot a film. The purpose of this study is to determine the epic character of Battal Gazi films according to the fifteen articles listed under the title of Epic Laws by A. Olrik. In the study, the tags of the films were given, their summaries and plots were made. Subsequently, the films were analyzed according to the epic laws of A. Olrik. As a result of the research, it was observed that Battal Gazi films conformed to the scheme proposed by A. Olrik in his work titled Epic Rules of Folk Narratives.

Keywords: Axel Olrik, Epic Laws, Battalnâme, Battal Gazi films.

Giriş

Kültürel performanslar bir toplulukta en önde gelen icra bağlamlarıdır. Bu performanslar topluma açık icralardır, belirgin bir şekle sahiptir ve topluluğun icracıları tarafından gerçekleştirilir (Çobanoğlu, 2017: 331). Destanlar, tarihte konak ve saraylardan başka tekke, han, kahvehane, çayhane, bozahane, köy odası gibi umuma açık mekânlarda da icra edilmiştir. Devlet; askerin moralini yüksek tutmak, onları zihnen savaşa hazır hâle getirmek için ordugâhlarda, kale garnizonlarında ve kışlalarda destancılar istihdam etmiştir (Çobanoğlu, 2011: 89). Camilerin bekleme salonuna dönüşen kahvehanelerde çok çeşitli edebî faaliyet olmuş, şiirler okunmuş, dinsel içerikli müzikler icra edilmiştir. Ayrıca, -daha çok kıraathane olarak anılan yerlerde- Muhammediye, Battal Gazi, Hamzaname gibi dinsel içerikli eserlerin okunması da gelenek hâline gelmiştir (Yıldız, 2002: 1179). Yazılı edebiyat geleneklerinin tamamının öncülleri sözlü edebiyattadır. Canlı organizmalara benzeyen sözlü anlatılar, eski özelliklerini yenileriyle değiştirerek her koşulda ve ortamda varlıklarını sürdürür. Bu sözlü anlatılardan bir tanesi de epik destanlardır. Epik destanlar, bir toplumun hayatında önemli rol oynamış veya oynamış kabul edilen kahramanların kültleşmeleri ve onlarla ilgili ritüelistik fonksiyonları haiz, gerçekliğine inanılarak anlatılan anlatılardır (Çobanoğlu, 2011: 17). Bu anlatılardan bir tanesi de Battal Gazi destanıdır. Çobanoğlu'nun tarihî destan olarak tasnif ettiği Battal Gazi destanı VIII. asırda Anadolu'nun İslamlaştırma savaşlarına katılan ve büyük başarılar gösteren Abdullah adlı bir kahramanın kahramanlıkları etrafında oluşmuştur. Önce sözlü kültür ortamında oluşmakla birlikte meclislerde okunmak üzere hazırlanmış metinlerle yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen bu metinlerle manzum ve mensur birçok Battalnâme oluşmuştur (Çobanoğlu, 2011: 319). Türk basını için sözlü kültür ve edebiyat belleği her dönemde önemli bir kaynak olmuştur. Bu yüzden de ilk dönemden beri sözlü kültür ve edebiyat ürünlerine gazete ve dergi sayfalarında rastlanmaktadır (Özdemir, 2012: 86). Sözlü anlatı geleneğinin günümüzde varlığını devam ettirdiği sahalardan birisi de Türk filmleridir. Türk filmlerinde sözlü anlatı geleneğine ait pek çok unsur vardır. Yeşilçam filmlerinden önemli bir bölümü sözlü kültür yaşamı, gelenek ve töreleriyle ilgilidir. Lütfi Akad'ın Dügün ve Gelin'i, Atıf Yılmaz'ın Güllü Geliyor Güllü ve Kuma'sı, Feyzi Tuna'nın Kızgın Toprak ve Ezo Gelin'i ve Süreyya

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Duru'nun Kara Çarşafılı Gelin'i örneklerinde olduğu gibi Yeşilçam sineması uzun süre sözlü kültür belleğinden beslenmiştir (Özdemir, 2012: 217).

Atıf Yılmaz, Türk halkının işiterek algılama duyusunun görsel algılama duyusundan daha gelişmiş olduğu için, bilinçli ya da bilinçsiz olarak Türk filmlerinde diyaloglara daha çok yer verildiğini ifade etmektedir. Bu yüzden de görüntüyle anlatılan bir şey fotoroman gibi bir defa da diyalog ile anlatılmaktadır. Bu eğilimin masal, destan, seyirlik oyunlar gibi sözlü kültür geleneklerinde de görüldüğünü belirtmesi, bir bakıma Türk sinemasının sözlü kültür temeline işaret etmesi kültürel süreklilikler açısından dikkat çekicidir (Özdemir, 2012: 227). Sinema profesyonelleri Türk halkının sözlü kültür geleneklerine olan bağımlılığını fark etmiş ve bu doğrultuda filmler çekmişlerdir. Kaybedilen ya da kaybettirilen sözlü kültür geleneği sinemasal gelenekle yaşatılmaktadır (Özdemir, 2012: 246).

Bu çalışmanın amacı Battal Gazi filmlerini Axel Olrik'in Epik Yasalarına göre inceleyip geleneğin âşığına ya da destancısının destanını anlatmaya başladığı zaman ister istemez kontrolünde olduğu yasaların bu tarihî filmlerde de etkili olduğunu göstermektir (Çobanoğlu, 2017: 136). Bunun en önemli nedeni Türk filmlerinin halkbilimi kuramlarına göre incelenmesinin gerekliliğidir. Bu gerekliliği, Walter Ong (2014) gerek günümüze dek etkisini yitirmeyen sözlü kültürün izleri, gerekse radyo ve televizyonla başlayan ikincil sözlü kültürün okuryazar ve sözlü niteliği henüz yeterince incelenmemiştir, sözleriyle açık bir şekilde belirtir.

Axel Olrik'in Epik Yasaları; Aşıkpaşazâde Tarihi'ne (Çobanoğlu, 1999), tiyatro metnine (Akyüz, 2012), destanî hikâyeye (Gülmen, 2008), karagöz oyununa (Tuncel, 2013), romana (Zariç, 2012), mesneviye (Yılmaz, 2001; Zariç, 2007; Yılmaz, 2009; Erdoğan, 2010), destanlara (Özcan, 1996; Adıgüzel, 1999; Çiftçi, 2013), Manas Destanına (Yılmaz, 1999), Hacı Bektaş Veli'nin vilayetnamesine (Gülerer, 2020) uygulanmıştır. Bu çalışmada da renkli olarak çekilmiş olan Battal Gazi Destanı, Battal Gazi'nin İntikamı, Savulun Battal Gazi Geliyor, Battal Gazi'nin Oğlu filmleri Axel Olrik'in Epik Yasaları doğrultusunda incelenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde sinema önce 1896'da saraya girmiştir. Saraydan sonra halka açık gösterimler yapılmıştır. İlk Türk filmi I. Dünya Savaşı'nda Rusya'ya savaş açılmasından üç gün sonra çekilmiştir. Filmin adı "Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin Yıkılışı"dır. Rusya 1877-1878 Osmanlı-

Rus Savaşı'nda ölen Rus askerlerinin anısına, savaş tazminatı olarak, Yeşilköy'de (Florya) bir anıt yapılmasını ister. II. Abdülhamit anıtın yapılmasına karşı direnir ama başarılı olamaz. 1895'te anıtın yapımına başlanır. Osmanlı Devleti'nin İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesiyle birlikte Ayastefanos Rus Abidesi'nin yıkılması millî bir dava haline gelir. Rusya'ya savaş ilan edilmesinden sonra, 14 Kasım 1914'te, abide yıkılır ve ilk Türk filmi bu sırada çekilir. Filmi Yedek Subay Fuat Uzkıray çeker (Özön, 1968).

Enver Paşa 1915'te Almanya ziyaretinde Alman Ordu Sineması'nın cephelerde çektiği filmleri seyreder. Ülkeye dönünce Weinberg yönetiminde Merkez Ordu Sineması Dairesini kurdurur. 1917'de Müdafaa-i Millîye Cemiyeti dairesinin bütçesini arttırır ve dönemin genç gazetecisi Sedat Simavi yönetmenliğinde Casus ve Pençe filmleri çekilir.

Osmanlı Devleti, savaşta yenilir. İşgal devletlerinin sinema aletlerine el koymaması için sinema aletleri Malûl ve Gaziler Cemiyetine verilir. Bir yıl sonra Mürebbiye ve Binnaz filmleri çekilir.

1921 ile 1938 yılları arasında Türk sineması Muhsin Ertuğrul öncülüğünde gelişimini sürdürür ve Ertuğrul 29 film çeker. Bu dönem filmleri teknik bakımdan kusurludur. Sahne dekorları ve kostümler tiyatrodan alınmıştır, filmler sanki tiyatrodan sinemaya uyarlanmış şeklidir. Sinemanın tiyatrodan farklı bir teknik gerektirdiği düşünülmemiştir. Muhsin Ertuğrul aynı zamanda ilk özel film yapım evlerinin de kurulmasını sağlamıştır. 1950'ye gelindiğinde Türkiye'de yirmiye yakın yapım şirketi kurulmuştur. Tiyatronun sinema üzerindeki etkisi iyice azalmıştır. Bu dönemde sinemayı tiyatrodan tekelden kurtarmaya ve nitelik bakımından geliştirmeye yönelik en büyük çabayı Lütfi Ö. Akad harcamıştır (Özön, 1968: 24). Akad, 1949'da romandan sinemaya uyarlanan Vurun Kahpeye, 1952'de Tahir ile Zühre ve Arzu ile Kamber filmlerini çevirir. Bu filmler Türk sinema tarihinde ilk defa halk hikâyelerinin sinemaya uyarlanmasıdır.

Bu dönemde aynı zamanda sözlü anlatılardan yararlanılarak sözlü kültüre ait birçok unsur filmlere girmiştir. 1946-1947 yıllarında çekilen Bir Dağ Masalı'nda, 1947-1949 yılları arasında çekilen kahramanlık temalı bir polisiye filmi olan Hülya'da, 1951'deki Nasrettin Hoca'nın serüvenlerini anlatan Evvel Zaman İçinde ve 1954'teki Nasrettin Hoca Timurlenk adlı yapıtlarda, Ege yöresinde bir efenin hikâyesinin anlatıldığı, destansı

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

unsurların bolca yer aldığı Efelerin Efesi'nde, 1945-1947 yıllarında çekilen ve halk hikâyesi özelliği taşıyan Kızılırmak-Karakoyun'da sözlü anlatı geleneğinden gelen birçok ögeye rastlanır. Sözlü anlatı ürünlerinden yararlanılarak yapılan filmler özellikle bu dönemde anlatının biçimi korunarak sinemaya aktarılmıştır. Nasrettin Hoca Düğünde (1940-1943), Battal Gazi Geliyor (1955), Senede Bir Gün (1946-1947), Er Meydanı (1950) gibi filmlerde filmin ismi farklı olsa da içeriğe sadık kalınarak sözlü anlatılardan yararlanılmıştır. Bu dönemde çekilen ve folklorik öğeler barındıran köy filmleri Beyaz Mendil (1955), Gelinin Muradı (1957) folklorik unsurlar bakımından bir hayli zengindir (Gül, 2009: 4).

Lütfi Ö. Akad, sinema teknikleri konusunda Türk sinemasına yeni bir soluk getirir. Akad'ın Türk sinemasına getirdiği yeni soluk Halit Refiğ, Memduh Ün, Metin Erksan, Atıf Yılmaz gibi yönetmenlerin ondan etkilenmesine yol açar. Akad'dan sonra gelen ve dikkate değer olan bir diğer yönetmen Metin Erksan'dır. Metin Erksan'ın ilk filmi Aşık Veysel'in Hayatı'dır (1953). Erksan'dan sonra öne çıkan bir diğer yönetmen de Atıf Yılmaz'dır. Yılmaz, Alageyik (1959) ve Karacaoğlan'ın Sevdası (1959) adlı filmlerinde folklor unsurlarını sinemada başarılı bir şekilde kullanmıştır (Özön, 1968: 279).

1950'li ve 1960'lı yıllar Türk sinemasında toplum yaşamının ve siyasi hayatın başrolde olduğu görülmektedir. Tek partili hayattan çok partili hayata geçiş, bu geçiş sırasında yaşanan sancılar yadsınamayacak şekilde sinemasal simgede görüntü hâlinde kendini açığa vurmuştur. 1970'ler Türk sineması için bir karşıtlıklar dönemidir. Bunun nedeni hem toplumsal hem de sinemasal yapıda zıtlıkların ortaya çıkmasıdır. (Çelik, 2015: 95).

1970'lerden başlayarak Kemal Sunal'ın komedi filmleri ve tarihî filmler sinema salonlarında gösterilmeye başlanır ve salonlar seyirciyle dolar. Tarihî filmlerin önemli oyuncusu Cüneyt Arkın Malkoçoğlu, Kara Murat ve Battal Gazi sinema filmlerini çevirir, büyük bir şöhrete kavuşur. Cüneyt Arkın, bu filmlerde vatansever, yiğit, savaştı, dürüst, güçlü erkek tipini canlandırır. Bu tipler Türklüğün ve Müslümanlığın temsilcisidir, Türklüğe ve Müslümanlığa düşman olanları yok ederler. Yunanistan'la Kıbrıs ve kıta sahanlığı çatışmalarının, ABD ve NATO ülkeleri ile silah ve ekonomik ambargo sorunlarının ve ülke içinde çatışmaların yaşandığı bir dönemde Cüneyt Arkın'ın bu tarihî filmleri Türk milletine bu sorunlarla baş etmek için

manevî bir güç vermiştir. Osmanlının son dönemlerinde Ömer Seyfettin'in Pembe İncili Kaftan, Topuz, Kütük vb. hikâyeleriyle yaptığını Cüneyt Arkın tarihî filmleriyle yapmıştır.

1. Battal Gazi Filmleri

Sözlü kültürün bir devamı olarak gördüğümüz, Cüneyt Arkın'ın başrollerinde oynadığı ve renkli olarak çekilmiş olan Battal Gazi filmleri şunlardır:

1.1. Battal Gazi Destanı

Yapım Yılı: 1971

Yönetmen: Atıf Yılmaz

Senarist: Atıf Yılmaz

Yapımcı: Memduh Ün

Oyuncular: Cüneyt Arkın, Fikret Hakan, Meral Zeren, Reha Yurdakul

Filmin Özeti: Malatya serdarı ve Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'yi Polemon ve Leon tuzağa düşürüp öldürür. Battal Gazi, büyür ve babasının intikamını almak için Polemon, Leon ve onların yardımcısı Testor'un peşine düşer. Battal, önce Testor'u öldürür. Ardından Polemon'u öldürür. Polemon'un sarayında Prens Elenora ile karşılaşır ve aralarında bir aşk başlar. Polemon ve Testor'u öldüren Battal Malatya'ya döner. Bizans komutanı Delibaş Alyon Malatya'yı kuşatır. Battal bunlara karşı savaşır. Bu savaş sırasında Şövalye Hammer'i yener ve Hammer Müslüman olur, Ahmet Turani adını alır. Müslümanlar Bizanslıları yenerler ve Malatya'ya dönerler. Malatya beyleri ile görüşen Battal, Leon'u öldürmek için Bizans başkentine gider. Leon'u öldüreceği sırada araya Prens Elenora girer ve öldüremez. Battal yakalanır, Alyon tarafından işkence edilir, bütün kemikleri kırılır. Bunlar olurken Elenora'nın yardımcısı İren, Elenora'ya gerçek babasının Leon olmadığını, Leon'un yıllar önce bir hile ile gerçek babası olan Hilaryon'dan krallığı aldığını söyler. Elenora, Ahmet Turani ve Kral Hilaryon Battal'ı kurtarırlar. Battal Leon'u, Ahmet Turani de Alyon'u öldürür. Battal Hilaryon'a kraliyet tacını takar ve Hilaryon tekrar kral olur. Battal, Ahmet Turani ve Elenora Malatya'ya dönerler.

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Olay Örgüsü:

- a) Hüseyin Gazi'nin öldürülmesi.
- b) Battal Gazi'nin; babası Hüseyin Gazi'yi öldüren Testor ve Polemon'u öldürmesi, Prenses Elenora ile aralarında bir aşk başlaması.
- c) Battal'ın Delibaş Alyon komutasındaki Bizanslıları yenmesi ve Hammer'in Müslüman olması.
- ç) Battal'ın Bizans'a gitmesi. Elenora'nın gerçek babası Hilaryon'u bulması. Battal'ın Leon'u öldürmesi ve Hilaryon'u kral yapması.

1.2. Battal Gazi'nin İntikamı

Yapım Yılı: 1972

Yönetmen: Natuk Baytan

Senarist: Natuk Baytan

Yapımcı: Memduh Ün

Oyuncular: Cüneyt Arkın, Meral Zeren, Bilal İnci, Reha Yurdakul

Filmin Özeti: Battal Gazi Destanı filminin sonunda öldürülen Delibaş Alyon'un kardeşi Andre Alfons, kardeşinin intikamını almak için Battal Gazi'ye ve Ahmet Turani'ye saldırır. Ahmet Turani'yi ve adamlarını öldürür. Malatya beylerini ve yanındakileri de öldürür, Battal'ın karısını ve oğlunu esir alır Amoryon'a götürür. Battal, karısının ve oğlunun peşine düşer ancak o da esir olur. Andre Alfons, Battal'ın karısına tekrar Hristiyan olmasını teklif eder. Ancak o kabul etmez. Bunun üzerine Battal'ın karısı, Battal'ın gözleri önünde diri diri yakılır. Oğlu vaftiz edilir ve Battal'a düşman bir şekilde yetiştirilmeye başlanır. Battal, çok ağır şartlar altında esaret hayatı yaşar. Battal, bir hile ile zindandan kurtulur. Daha sonra geri döner ve kurtulmasına yardımcı olan zindandaki arkadaşlarını kurtarır. Oğlunun Amoryon Kalesi'nde tutulduğunu öğrenen Battal kaleye girmek ister ancak giremez ve yaralı bir şekilde kaçar. Onu takip eden Andre'nin adamlarından Prenses Anjela'nın yardımıyla kurtulur ve ölen karısına çok benzeyen Anjela ile aralarında bir aşk başlar. Andre, bu aşkı kullanarak Battal'ı yakalar, Battal'ın oğlu Ali ile Battal'ı kavga ettirir. Ancak gerçek ortaya çıkar. Battal ve adamları Andre'nin bütün adamlarını öldürür. Filmin sonunda Battal,

Andre'yi öldürür.

Filmin Olay Örgüsü:

a) Andre Alfons'un Müslümanlara saldırması, Malatya beylerini, Ahmet Turani'yi ve Battal'ın karısını öldürmesi. Oğlunu ve Battal'ı esir alması.

b) Battal'ın zindandan kaçması

c) Battal'ın oğlunu kurtarmak için başarısız bir teşebbüste bulunması, kaçarken Prenses Anjela ile karşılaşması ve aralarında bir aşk doğması. Battal'ın Andre'nin kalesini ele geçirmesi ve Andre'yi öldürmesi.

1.3. Battal Gazi Geliyor

Yapım Yılı: 1973

Yönetmen: Natuk Baytan

Senarist: Duygu Sağıroğlu

Yapımcı: Memduh Ün

Oyuncular: Cüneyt Arkın, Zuhul Aktan, Kazım Kartal, Reha Yurdakul

Filmin Özeti: Battal Gazi yaşlanmıştır. Malatya serdarlığını bırakmak ister ve yapılan yarışma sonucunda serdarlığı oğlu Seyyid Battal alır. Bu sırada Azize Marya ve Kara Şövalye anlaşır. Anlaşmaya göre Kara Şövalye'nin kardeşi İsabella, Azize Marya'nın kuzeni Alfonso ile evlenecektir. Alfonso, kurulan Anadolu Krallığı'nın başına geçecektir. Azize Marya, Hristiyanlığın en güçlü şövalyelerini toplar ve Kara Şövalye bu toplananlarla birlikte Malatya'ya saldırır. Battal Gazi'nin yanındaki herkesi öldürürler. Kızının ırzına geçerler. Battal Gazi'yi esir alıp oradan ayrılırlar. Seyyit Battal gelir ve olanları görür. Kardeşi Senem ellerinden çivilenerek çarımha gerilmiştir. Seyyit Battal onu kurtarır ancak Senem bir fırsatını bulur ve canına kıyar. Seyyid Battal, kardeşini defneder. Kara Şövalye esir aldığı Battal Gazi'yi köy köy gezdirmeye başlar. Seyyit Battal, Kara Şövalye ve adamlarının peşine düşer. Gunnar, Aleks ve Petro'yu öldürür. Bu olay üzerine Battal Gazi'yi su sarnıçlarında çalıştırmaya başlarlar. Seyyit Battal, babasını kurtarmak için buraya gelir fakat Kara Şövalye'ye esir düşer. Bir fırsatını bulur ve kaçır. Prenses İsabella'yı zor bir durumdan kurtarır,

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

aralarında bir aşk başlar. Prens Alfonso, Prenses İsabella ile evlenmek için Kara Şövalye'nin kalesine doğru gelir. Yolda Seyyit Battal onu öldürür ve onun kılığına girerek yerine geçer, kaleye gelir. Kalede Kara Şövalye, Battal Gazi'yi yedi kapılı bir yere hapseder ve kapıların anahtarlarını beş şövalyenin, Azize Marya'nın ve kendi boynuna asar. Alfonso kılığındaki Seyyit Battal, gerçek kimliğini Prenses İsabella'ya açıklar, aralarındaki aşk daha da büyür; beş şövalyeyi öldürür ve anahtarları alır. Azize Marya'nınkini de alır ancak Marya onun Seyyit Battal olduğunu anlar. Seyyit Battal babasını kurtarır fakat Kara Şövalye ve Azize Marya bunları tuzağa düşürürler ve işkence yaparlar. Bu sırada Seyyit Battal'ın gözlerini kör ederler. Seyyit Battal, Prenses İsabella'nın yardımıyla kaçar ancak İsabella'nın yardım ettiği anlaşılır. Battal Gazi ve Prenses İsabella idam edilecekleri sırada Seyyit Battal yetişir, onları kurtarır. Battal Gazi, Kara Şövalye'yi öldürür.

Filmin Olay Örgüsü:

a) Kara Şövalye ve Azize Marya'nın anlaşıp Battal Gazi'ye saldırmaması. Battal Gazi'nin kızının ırzına geçmeleri ve Battal Gazi'yi esir almaları. Seyyit Battal'ın intikam yemini etmesi.

b) Seyyit Battal'ın Kara Şövalye'nin üç adamını öldürmesi, babası Battal Gazi'yi kurtarmak istemesi, bunu başaramaması.

c) Seyyit Battal Gazi'nin Alfonso kılığına girmesi ve Kara Şövalye'nin kalesine gitmesi, babasını kurtarmak istemesi, esir olması, gözlerinin kör edilmesi. Battal'ın kaçması, iyileşip dönerek babasını ve Prenses İsabella'yı kurtarması, Battal Gazi'nin Kara Şövalye'yi öldürmesi.

1.4. Battal Gazi'nin Oğlu

Yapım Yılı: 1974

Yönetmen: Natuk Baytan

Senarist: Duygu Sağıroğlu

Yapımcı: Memduh Ün

Oyuncular: Cüneyt Arkın, Zerrin Arbaş, Bilal İnci, Kadir Kök

Filmin Özeti: Antuan ile savaşan Malatyalı gazilerin hepsi şehit olur. Sadece Battal Gazi kurtulur. Battal Gazi, Malatya'ya gelir ve Malatya

Kalesi'nde kalan kadın ve çocukların dağlara kaçmasını ister. Battal Gazi karısı Ayşe ve kundaktaki oğlu ile vedalaşır, onları da dağlara yollar. Antuan gelir, Battal Gazi'yi şehit eder. Battal Gazi şehit olurken elinden kılıcını fırlatır ve kılıç kalenin önüne saplanır. Kılıcı kimse yerinden çıkaramaz. Antuan, kendini Büyük Anadolu Hristiyan Devleti'nin kralı ilan eder. Antuan'ın büyücüsü Battal Gazi'nin oğlunun Antuan'ı öldüreceğini söyler. Bu sırada Antuan'ın da bir kızı ve oğlu olur. Antuan, ülkedeki bütün erkek çocukların öldürülmesini söyler. Battal'ın karısı çocuğunu nehre bir çamaşır leğeninin içinde bırakır ve oğlunu kurtarır. Bu sırada çocuğu Antuan'ın askerleri tarafından öldürülen Fatma Kadın, Antuan'ın oğlunu kaçıtır. Antuan'ın karısı oğlunu bulamaz, oğlunun yerine nehrin kenarında bulduğu Battal'ın oğlunu koyar ancak oğlan süt emmez. Bunun üzerine Antuan bütün emzikli kadınları toplatır fakat bebek yine de emmez. Son olarak Battal'ın eşi Ayşe'yi getirirler ve bebek emmeye başlar. Bebek, çocukluk çağına gelince Ayşe'ye iyice ısınır, babasından nefret eder. Bir olay üzerine Antuan Ayşe'nin kellesini vurdurur. Çocuk büyür ve genç bir delikanlı olur, isyancı Rum beylerini bastırır ve Antuan onu şövalye yapar. Battal'ın oğlu bir gün Antuan'ın gerçek oğlunu kalede esaretten kurtarır. Bu olayı duyan Antuan onu zindana attırır. Battal'ın oğlu zindandan da idam edilecek Müslüman Türkleri kurtarır. Antuan hayrete düşer, büyücünün yanına gider, büyücü gerçeği söyler. Antuan, Battal'ın oğlunu öldürmek ister ama oğlan kaçır. Ormanda daha önce kurtardığı Antuan'ın oğlu olan ancak Müslüman Türk gibi yetiştirilen Kara Gülle ve adamlarını bulur. Battal Gazi'nin ölürken yere saptığı kılıcı çıkarır ve Türklerin önderi olur. Battal Gazi'nin oğlunun gerçek kimliği ortaya çıkınca Antuan'ın kızı İren, Battal'ın oğluna âşık olur. Antuan, kendisine asker yardımı yapması karşılığında kızı İren'i Kaptan Markos'a verecektir. İren, kendisini kurtarması için Battal'ın oğluna mektup yazar. Battal yaralı olduğu için Kara Gülle kızı kurtarmaya gelir. Antuan, Kara Gülle'yi tuzağa düşürür ve esir eder. Bu sırada büyücü, Kara Gülle'nin Antuan'ın oğlu olduğunu ortaya çıkarır. Kara Gülle, bunu kabul etmez ve işkence görmeye devam eder. Battal kaleyi basar ve Kara Gülle'yi kurtarır. Bunlar olurken Antuan da kızı İren'i Battal'ın oğluyla mücadelesinde kendisine yardım etmesine karşılık Kaptan Markos'a verir. Bunu öğrenen Battal'ın oğlu Kaptan Markos'un gemisini basar ve adamlarını öldürür. Sağ kalan bir adam Battal'ın oğlunun ve adamlarının gizlendiği yeri öğrenir, Antuan'a söyler. Antuan burayı basar ve herkesi esir alıp kalesine götürür.

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Kalede Battal'ın oğluna, Kara Gülle'ye, Battal'ın oğlunun sadık adamları Zıp Zıp'a, Ayı'ya ve Mengene Hasan'a işkence eder. Mengene Hasan ve Ayı ölür. Bir fırsatını bulan Battal'ın oğlu kurtulur, arkadaşlarını kurtarır. Antuan'ın tüm adamlarını öldürür. Filmin sonunda Battal'ın oğlu Antuan'ı öldürür.

Filmin Olay Örgüsü:

- a) Battal'ın şehit olması, karısının ve oğlunun kaçması. Battal'ın oğlunun Antuan'ın oğlunun yerine geçmesi ve Ayşe'nin sütanne olması.
- b) Battal Gazi'nin oğlunun gerçek kimliğinin ortaya çıkması ve Türklerin lideri olması
- c) Kara Gülle'nin esir düşmesi, Battal oğlunun Kara Gülle'yi ve İren'i kurtarması. Battal'ın oğlunun ve arkadaşlarının Antuan'a esir düşmesi, kurtulmaları ve Battal'ın oğlunun Antuan'ı öldürmesi.

2. Battal Gazi Filmlerinin Axel Olrik'in Epik Kanunlar Teorisi'ne Göre İncelenmesi

A. Olrik'in "Halk Anlatılarının Epik Yasaları" adlı çalışması halkbilimi çalışmaları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma Fin Yöntemi'nin kuramsal çerçevesindeki eksikliği gidermeye yönelik bir işleve sahiptir (Çobanoğlu, 2017: 135).

A. Olrik'e göre halk anlatılarının epik kuralları süper organiktir. Bir başka ifadeyle tamamen kendine has özellikleri vardır, kültürün ayrılmaz bir unsurudur. Bir halk âşığı ya da destancı icrasına başladığı anda kontrolünde olduğu bu kanunları takip etmek durumundadır (Çobanoğlu, 2017: 136). A. Olrik tarafından geliştirilen bu yasalar sözlü folklor ürünlerinin yapı özelliklerini tahlil etmede oldukça kullanışlıdır. Sözlü kültürün devamı olan Türk filmleri de bu kurallara göre incelenebilir.

2.1. Giriş ve Bitiriş Kuralı

Bu kurala göre anlatı durgunluktan coşkunluğa doğru giderek başlar. Çoğu zaman başlıca kişilerden birinin başına gelen bir felaketi içeren sonuç olayından sonra coşkunluktan durgunluğa giderek biter. Kısa anlatılarda bir durak noktası yeterliyken uzun anlatılarda birçok durak noktasına ihtiyaç vardır. Bitiriş çoğu zaman konunun o yöreye özgü bir devamı biçimini alır (Çobanoğlu, 2017: 136). Battal Gazi filmlerinde her olay birimi bir durak

noktasıdır. Olay birimlerinin bitiriş noktaları diğer olay biriminin devamını sağlamaktadır.

Battal Gazi Destanı filminde her durak noktasında giriş ve bitiriş kuralına uyulur. İlk durak noktası Bizans elçileri ile Malatya beylerinin konuşmaları ile başlar. Ardından Hüseyin Gazi oğlu Cafer'in (Battal Gazi) yanına gider, olaylar durağanlıktan coşkunuğa geçer. Onun kılıç ve ok eğitimiyle ilgilenir. Hüseyin Gazi, Cafer'le binicilikte bir yarış yapmak ister. Bu yarışı fırsat bilen Abdüsselam, Hüseyin Gazi'yi Bizanslıların tuzak kurduğu yere doğru yönlendirir. Felaket olayı olur, Hüseyin Gazi tuzağa düşer ve öldürülür. Bu olaydan sonra coşkunuğuktan durağanlığa geçilir. Cafer ve Cafer'in kılıç ustası Tevabil, Hüseyin Gazi'yi defnedirler. İkinci durak noktası Battal'ın babası Hüseyin Gazi'nin mezarı başında babasının intikamını almak için yemin etmesiyle durağan bir şekilde başlar. Babasının katili Testor'u öldürmesiyle olaylar hareketlenir ve durağanlıktan coşkunuğa geçilir. Polemon'u öldürmek için sarayına gider ve burada Prenses Elenora ile karşılaşır. Aralarında bir aşk başlar ancak burada bir felaket olayı olur ve Prenses Elenora'nın Battal'ın babasının katili Leon'un kızı, Polemon'un ise yeğeni olduğu ortaya çıkar. Battal'ın Polemon'u öldürmesi ve Malatya'ya dönmesiyle olaylar durağanlaşır. Üçüncü durak noktası Delibaş Alyon'un elçisinin Malatya'ya gelmesi ile birlikte durağan bir şekilde başlar. Battal'ın Bizanslılarla savaşı ile olaylar hızlanır. Bu sırada Prenses Elenora'nın yardımcısı İren'in başına bir felaket gelir. Alyon, Battal ve Elenora aşkını anlar ve İren'e işkence yaptırır. Battal, İren'i kurtarır. Battal, Şövalye Hammer'i yener ve Hammer Müslüman olur, Ahmet Turani adını alır. Battal, Ahmet Turani ve Malatya beyleri Bizanslıları yenerler ve Malatya'ya dönerler, olaylar durağan bir şekilde sonlanır. Son olay birimi Battal'ın Bizans'a gitmesiyle durağan bir şekilde başlar. Ardından olaylar coşkunuğa doğru bir seyir kazanır ve Battal, Leon'u öldüreceği sırada yakalanır ve başına bir felaket olayı gelir, işkence yapılır ve bütün kemikleri kırılır. Ahmet Turani, Hilaryon ve Elenora, Battal'ı kurtarırlar ve iyileştirirler. Battal, Leon'u öldürür, Hilaryon'u kral yapar. Olaylar Battal, Ahmet Turani ve Elenora'nın Malatya'ya gitmesiyle durağan bir şekilde sona erer.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda filmin durak noktaları durgunluktan coşkunuğa doğru giderek başlar, bir felaket olayı olur ve ardından coşkunuğuktan durgunluğa giderek olaylar sona erer. Film; Battal, karısı Ayşe

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

ve oğlu arasındaki konuşma ile durgun bir şekilde başlar. Andre, Müslümanları bir baskın ile harap eder. Battal'ın karısı ve oğlu esir düşer. Karısı ve oğlunu kurtarmak için Battal Andre'nin kalesine gider ve o da esir düşer. Burada bir felaket olayı olur ve Battal'ın karısı yakılarak öldürülür. Battal'ın zindana atılmasıyla olaylar durağanlaşır. İkinci durak noktası zindandaki hayat ile durağan bir şekilde başlar. Battal'ın kaçma teşebbüsleri ile olaylar hızlanır. Musa'nın Battal'ın kaçmasını sağlamak amacıyla kendi canına kıymasıyla felaket olayı yaşanır. Battal, bu olaydan sonra zindandan kaçır ve olaylar tekrar durağanlaşır. Üçüncü durak noktası Battal'ın Güdük ile karşılaşması ile durağan bir şekilde başlar. Battal'ın oğlunu kurtarmak için yaptığı hücumlar ve Prenses Anjela ile aralarında doğan aşk ile olaylar coşkunuğa geçer. Battal'ın oğlu Ali'nin, babası Battal ile dövüşmesi, onu öldürmek istemesi ve kolunun taş kesilmesi ile felaket sahnesi yaşanır. Bunlardan sonra Battal ve adamları kaleyi ele geçirir, Battal Petro ve Andre'yi öldürür, Prenses Anjela'yı kurtarır, baba ve oğul kavuşur ve kaleye Müslümanların bayrağının çekilmesi ile olaylar durağan bir şekilde biter.

Battal Gazi Geliyor filminin ilk durak noktasında olaylar Malatya Beyi ve Battal Gazi'nin konuşmalarıyla durağan bir şekilde başlar. Yapılan yarışma sonucunda serdarlığı Battal Gazi'nin oğlu Seyyid Battal kazanır. Bu sırada olaylar coşkunuğa geçer. Kara Şövalye ve Azize Marya anlaşır, Marya'nın topladığı şövalyelerle birlikte Kara Şövalye Battal Gazi'ye saldırır. Herkesi öldürürler ve Battal Gazi'yi esir alırlar. Filmin bu ilk durak noktasının felaket olayı Kara Şövalye ve yanındaki diğer şövalyelerin Battal Gazi'nin kızı Senem'in ırzına geçmeleridir. Olaylar bundan sonra durağanlaşmaya başlar. Seyyit Battal gelir, kardeşini çarmıha çivilenmiş olarak bulur. Onu kurtarır ancak kardeşi canına kıyar. Seyyid Battal kardeşini defneder ve bu filmin bu durak noktası durağan bir şekilde sona erer. Filmin ikinci durak noktası Kara Şövalye'nin esir aldığı Battal Gazi'yi köy köy gezdirmesiyle durağan bir şekilde başlar. Seyyit Battal'ın Kara Şövalye'nin adamları Gunnar, Aleksis ve Petro'yu öldürmesiyle olaylar hızlanır, durağanlıktan coşkunuğa geçer. Seyyit Battal, babasını kurtarmak için babasının esir olduğu su sarnıcına gider ancak babasını kurtaramaz, Seyyit Battal'ın esir düşmesiyle bir felaket olayı yaşanır. Seyyit Battal, bir fırsatını bulur kaçır. Hristiyan köylülerle karşılaşır ve olaylar durağan bir şekilde sonlanır. Filmin üçüncü durak noktası Battal Gazi'nin yedi kapılı bir zindana kapatılması ile durağan bir şekilde başlar. Seyyit Battal, Prenses İsabella'yi

kurtarır ve aralarında bir aşk başlar ve olaylar coşkunluğa doğru gitmeye başlar. Seyyit Battal, Prens Alfonso'nun yerine geçer, Kara Şövalye'nin kalesine gider, babasını kurtarmak için mücadeleye başlar. Bu sırada bir felaket olayı olur ve Seyyit Battal yakalanır ve gözleri kör edilir. Seyyit Battal, bir fırsatını bulur, kaleden kaçır, daha sonra iyileşir geri döner, kaleyi ele geçirir. Battal Gazi, Kara şövalyeyi öldürür. Ardından olaylar durağanlaşarak film sona erer.

Battal Gazi'nin Oğlu filminin ilk durak noktası Battal Gazi'nin Malatya Kalesi önünde karısı Ayşe ve diğer kadınlarla konuşması şeklinde durağan bir şekilde başlar. Battal Gazi'nin şehit olması, karısının ve oğlunun kaçması ile olaylar durağanlıktan coşkunluğa geçer. Süt anne olan Ayşe'nin öldürülmesi ile felaket olayı yaşanır. Bu olaydan sonra olaylar durağanlaşarak durak noktası sona erer. İkinci durak noktası Battal Gazi'nin oğlunun şövalye yapılmasıyla durağan bir şekilde başlar. Ardından oğlan, Antuan'ın gerçek oğlu olan ancak Müslüman Türk olarak yetiştirilen Kara Gülle'yi ve idam edilecek Türkleri kurtarması ile coşkunluğa doğru gitmeye başlar. Battal'ın oğlunun zindana atılması ve idam edilmek istenilmesi ile felaket olayı yaşanır. Battal'ın oğlunun kaçması, Türklerin yanına gitmesi, babasının kılıcını saplandığı yerden çıkarması ve Türklerin önderi olmasıyla olaylar coşkunluktan durağanlığa doğru gider. Filmin son durak noktası Battal'ın oğluna âşık olan Antuan'ın kızı İren'in Battal'dan kendisini kaçırmaması için bir mektup yazması ve yollaması ile durağan bir şekilde başlar. Kara Gülle'nin İren'i kaçırmak için kaleye gelmesi ve esir düşmesi ile olaylar durağanlıktan coşkunluğa geçer. Battal, Kara Gülle ve İren'i kurtarır, İren'le evlenir. Bu sırada bir felaket olayı olur. Antuan; Battal Gazi'nin oğlunu, Kara Gülle'yi, İren'i ve Battal'ın oğlunun adamlarını esir alır. Battal'ın oğlu bu esaretten kurtulur, Antuan'ı ve bütün adamlarını öldürür. Battal'ın oğlu kaleyi ele geçirir. Olaylar coşkunluktan durağanlığa doğru gider, kalenin burçlarına bayraklarını asarlar.

İncelenen filmlerin Giriş ve Bitiriş Kuralı'na uyduğu görülmüştür. Filmlerin hepsinde durak noktaları durgunluktan coşkunluğa doğru giderek başlar, bir felaket olayı yaşanır ve ardından olaylar coşkunluktan durgunluğa giderek sona erer.

2.2. Yineleme Kuralı

Halk anlatıları ayrıntıya inme tekniğinden yoksundur, tasvirler de çok kısadır. Bu durumda yinelemeye ihtiyaç doğar. Anlatıda ne zaman çarpıcı bir sahne ortaya çıksa, olayın akışı kesilmeyecek şekilde, sahne yinelenir. Bu gerilimi arttırırken anlatının boşluklarını da doldurur (Çobanoğlu, 2017: 137).

Battal Gazi Destanı'nda Hüseyin Gazi on yedi okla öldürülmüştür. Battal Gazi babasını öldüren Polemon, Leon ve Testor'dan intikamını alırken önce bunların askerlerini yok eder. Ardından bunları on yedi kılıç darbesiyle öldürür. Battal'ın Polemon, Leon ve Testor'u öldürme sahneleri aynı sözler ve aynı hareketler ile yinelenir. Olay birimlerinde Battal ile Prenses Elenora'nın ilk karşılaşma anlarında Battal Gazi her zaman Elenora'ya "Kahpe Bizans'ın yiğit güzeli" diye seslenir ve bu durum her olay biriminde yinelenir.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda her olay biriminde Battal çok zor bir durumda kalır. Bu zor durumlarda umulmadık yardımlar gelir ve bu sahneler yinelenir. Filmin başında Battal'ın oğlu sana el kaldırırsam elim taş olsun der, filmin sonunda bu sahne yinelenir. Battal'ın oğlu Ali'nin bir Hristiyan gibi yetiştirilmesi ve ibadet ettirilmesi de filmde sıkça yinelenen sahneler arasındadır.

Battal Gazi Geliyor'da Seyyit Battal'ın kız kardeşi Senem'e Kara Şövalye ve yanındaki şövalyeler tecavüz etmiştir. Seyyit Battal, kardeşine tecavüz edenleri bulur. Önce hepsini iyice bir pataklar ve ardından hadım ederek öldürür. Bu sahneler filmde sürekli olarak aynı şekilde yinelenmiştir. Kara Şövalye ve adamları Hristiyan halka çok fazla zulmetmektedir. Filmde bu zulme uğrayan Hristiyanların kelime-i şahadet getirerek Müslüman olmaları sahneleri de yinelenmiştir.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda büyücü sahneleri yinelenmiştir. Büyücü, Antuan'la her konuşmasında aynı şeyleri yineler ve kendisini Battal'ın öldüreceğini açıklar. Filmde zindandan kaçma sahneleri yinelenmiştir. Battal'ın oğlu zindanda elleriyle zincirleri kırar, önüne çıkan bütün askerleri öldürür ve kurtulur. Aynı sahne Battal'ın oğlunun Kara Gülle'yi zindandan kurtarmasında da yaşanır. Filmde şefkatli ve cesur Türk anasının hareketleri de yinelenmektedir. Hem Battal'ın karısı Ayşe hem de Ayşe'nin arkadaşı Fadime Kadın bebekleri için her türlü fedakârlığı yaparlar, aynı davranışları yinelerler.

Filmlerin, Olric'in epik yasalarından Yineleme Kuralını da taşıdığı görülmektedir. Olric'in halk anlatılarının detaylara inmekten yoksun olduğu, bu yüzden bir durumun önemini göstermek için tekrara başvurduğu yönündeki tespiti, Battal Gazi filmleri için de geçerlidir.

2.3. Üçleme Kuralı

Yineleme hemen hemen her zaman üç sayısına bağlıdır (Çobanoğlu, 2017: 137). Üç, sözlü anlatılarda çoğu kez ortaya çıkar. *Battal Gazi Destanı*'nında Hüseyin Gazi'yi tuzağa düşürenler üç kişidir: Leon, Leon'un kardeşi Polemon ve Testor. Bu üç kötü kişiye karşı mücadele eden üç iyi kişi vardır: Battal Gazi, Ahmed Turani ve Prens. Filmde üç sahne benzer şekilde yinelenir. Bu sahneler Battal'ın Leon, Polemon ve Testor'dan babasının intikamını aldığı, onları öldürdüğü sahnelerdir. Bu üç sahnede Battal önce Bizans askerlerini yener, ardından da babasının katillerini öldürür. Battal Gazi, bu filmde üç kez Bizanslı kılığına girer. Bunlardan iki tanesinde papaz kılığına girerken bir tanesinde de şövalye kılığına girmiştir.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Battal Gazi'ye umulmadık anlarda yapılan yardımlar üç kez yinelenmiştir. Bu yardımlar İhtiyar Musa'nın Battal'ın zindandan kaçmasını sağlamak için canına kıyması, Battal'ı yaralı bir şekilde Prens Anjela'nın saklaması ve yaralı bir şekilde ırmağa bırakılan Battal'a ihtiyar bir oduncu ve kızının yardım etmesidir. Filmde Battal'ın oğlu Ali'nin bir Hristiyan olarak ibadet yaptığı sahneler de üç kez yinelenmiştir. Filmde ön plana çıkan kötü karakterler üç kişidir: Andre, Peter ve Maria. Bunlara karşı ön plana çıkan iyiler de üç kişidir: Battal, Battal'ın oğlu ve Anjela.

Battal Gazi Geliyor'da Seyyit Battal'a yardım eden üç kişi vardır: Papaz, Çiftçi ve Jan. Kara Şövalye'nin yardımcıları ise üç sayısının katı olan dokuz kişidir. Seyyit Battal, filmin üç durak noktasında bu kişileri benzer şekilde öldürür. Seyyit Battal'ın işkence sonucunda gözleri kör olur. Şifacı bir kadın Battal'ın gözlerine merhem sürer. Seyyit Battal'ı kurtaran ve tedavi ettiren üç kişi (papaz, çiftçi ve Jan) kadına Seyyit Battal'ın gözlerinin ne zaman açılacağını sorarlar. Kadın belki üç günde belki de üç ayda iyileşeceğini söyler. Seyyit Battal'ın gözleri biraz iyileşir ancak tam olarak göremez. Seyyit, bir tepenin başında Tanrı'ya dua eder. Duanın ardından üç güvercin gelir ve Seyyit Battal'ın asasına konar, gözleri iyileşir. Kara Şövalye, Battal'ı vermeyen köylüleri üçer üçer idam eder. Filmin son

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

durağında Battal Gazi, Kara Şövalye'yi üç hamlede öldürür.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin oğlu üç defa zindana atılır. Üç gün üç gece ifadesi filmde iki defa yinelenir. Filmin başında küçük bir çocuk olan Battal'ın oğlunu Antuan üç gün üç gece zindana attırır. İren ile evlenen Kaptan Markos üç gün üç gece düğün yapmaya karar verir. Battal'ın oğlunun üç yardımcısı vardır: Mengene Hasan, Zıp Zıp ve Ayı. Buna karşılık Antuan'ın da üç yardımcısı vardır: Kamutan Vasilas, İren'in yardımcısı Despina ve Büyücü. Filmde bu kişilerin hem hem Battal'ın oğluna hem de Antuan'a yardımları yinelenmektedir. Filmin sonunda ele geçirilen kalede üç bayrak açılır. Bayraklardan birini Battal'ın oğlu, birini Kara Gülle birini de Zıp Zıp açar.

Filmlerin incelenmesi sonucunda Battal Gazi filmlerinde A. Olrik'in Üçleme Kuralı'nın bulunduğu görülmüştür. Filmlerde benzer sahneler, benzer ifadeler üç kez yinelenmiştir. Kişiler üçlü gruplar hâlinde kümelenmiştir.

2.4. Bir Sahnede İki Kuralı

Bütün anlatıcı boyunca sadece iki kişinin aynı sahnede ortaya çıkmasıdır. Bu kural zıtlık kuralını tamamlamaktadır. İki aynı zamanda ortaya çıkan en yüksek kişi sayısıdır (Çobanoğlu, 2017: 137).

Battal Gazi Destanı'nın başında Hüseyin Gazi ve Polemon ortaya çıkar. İkinci olay biriminde Battal Gazi ve Polemon karşı karşıya gelir. Üçüncü olay biriminde karşı karşıya gelen iki kişi Battal ve Hammer Usta'dır. Son olay biriminde ise Battal ile Leon mücadele eder.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Andre, kardeşinin intikamını almak için Müslümanlara saldırır, karşısına Battal çıkar ve kolunu keser. İkinci olay biriminde Battal esir düşer ve burada Peter ile mücadele eder. Zindandan kaçır ve buradaki sahnede Battal, Prenses Anjela ile karşılaşır. Filmin final sahnesinde Battal oğlu Ali ile karşılaşır.

Battal Gazi Geliyor'da filmin sahnelerinde sürekli olarak iki kişi aynı anda sahneye çıkar. Filmin başında Kara Şövalye ve Azize Marya birlikte ortaya çıkar ve anlaşır. Battal Gazi'nin bulunduğu yeri Kara Şövalye basar, sahnede Battal Gazi ve Kara Şövalye vardır ve bu esnada Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal sahnede yer almaz. Filmin devamında Seyyit Battal, kardeşinin

intikamını alır. Bu intikam sahnelerinde her zaman kardeşine tecavüz eden bir şövalye ve Seyyit Battal vardır.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda filmin başında Battal Gazi ile Antuan sahneye çıkar ve savaşır. Filmin diğer tüm sahnelerinde Battal Gazi'nin oğlu ile Antuan sahneye çıkar ve aralarında daima bir çatışma vardır. Bu çatışma Antuan'ın Battal Gazi'nin oğlunu kendi oğlu sandığı sahnelerde bile vardır. Battal'ın oğlu babası sandığı Antuan'ın zalim davranışlarına küçük çocukken bile karşı gelmektedir.

Battal Gazi filmlerinde olay birimlerinde genelde birbirine zıt karakterli iki kişi ortaya çıkar ve aralarında bir çatışma olur. Bu iki kişiden birisi ya Battal Gazi'dir ya da Battal Gazi'nin oğludur. Bunların karşısına çıkan zıt karakterli kişiler ise Müslüman Türklerin düşmanı olan Hristiyanlardır.

2.5. Zıtlık Kuralı

Halk anlatısında her zaman kutuplaşma vardır. Bu temel zıtlık epik yapısının önemli kuralıdır. Zıtlık kuralı halk anlatısının başkahramanlarından özellikleri ve eylemleri başkahramana zıt olma gereksinimiyle belirlenen diğer bireylere kadar etkili olur (Çobanoğlu, 2017: 137).

Battal Gazi Destanı'nda Battal Gazi'nin bütün olay birimlerinde mücadele ettiği ve cezalandırdığı tipler kötü, hileci, düzenbaz ve zorba tipler olan Polemon, Leon ve Testor'dur. Bunların karşısında Battal Gazi yiğitliği, mertliği, gözüpekliği ve cesareti ile durur ve bunları öldürür.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Andre, Battal Gazi tarafından öldürülen kardeşi Alyon'un intikamını almak ister. Yardımcısı Peter ve Maria ile birlikte Müslümanlara her türlü kötülüğü, işkenceyi, zorbalığı, namertliği yapar. Bunların karşısında cesareti, yiğitliği ve mertliği ile Battal Gazi vardır.

Battal Gazi Geliyor'da Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal, film boyunca Kara Şövalye ve yanındaki şövalyeler ile mücadele eder. Kara Şövalye ve yanındaki şövalyeler o kadar kötü, zorba ve acımasız tiplerdir ki Battal Gazi'nin gözleri önünde küçük kız Senem'in ırzına geçerler. Battal Gazi'nin yanındaki tüm Müslümanları öldürürler. Battal Gazi'yi esir alıp her türlü işkenceyi ederler. Bunların karşısına iyiliği, mertliği, yiğitliği ve cesareti ile Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal çıkar. Seyyit Battal, Hristiyanları bile

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Kara Şövalye ve yanındakilerin zulmünden kurtarır ve Hristiyanlar Müslüman olur.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin oğlu babası Battal Gazi'nin ve annesi Ayşe'nin katili Antuan ile savaşmaktadır. Battal Gazi'nin oğlunun iyiliği, mertliği, yiğitliği ve cesareti ile Antuan'ın kötülüğü, namertliği, korkaklığı, zorbalığı çatışmaktadır.

İncelenen Battal Gazi filmlerinde iyi ile kötünün, mertlik ile namertliğin, doğruluk ile hilekârlığın, cesaret ile korkaklığın çatışması vardır ve bu durum Zıtlık Kuralı'nı ortaya çıkarmaktadır. Battal Gazi iyiliği, doğruluğu, mertliği, yiğitliği ve cesareti temsil ederken her zaman karşısına kötü, namert, düzenbaz, korkak, hilekâr, zorba kişiler çıkmaktadır.

2.6. İkizler Kuralı

İki kişi aynı rolde ortaya çıktığında, bunların ikisinin de küçük ve zayıf olarak betimlendiğini gözlemleyebiliriz. Bu iki tip yakından ilişkili iki kişi, “Zıtlar Kuralı”ndan uzaklaşarak “İkizler Kuralı”nın etkisi altına girer. “İkizler” kelimesi burada geniş anlamda ele alınmalıdır. Bu, hem gerçek ikizler hem de aynı rolde aynı olan iki kişi anlamına da gelebilir (Çobanoğlu, 2017: 137).

Battal Gazi Destanı'nda Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'yi öldüren Leon ve Polemon kötü, hilekâr, düzenbaz, namert ve zorba tiplerdir. Çıkarları için her türlü kötülüğü yapmaya hazırdırlar. Bu filmde karşımıza çıkan bir diğer ikizler de Prenses Elenora ve Elenora'nın yardımcısı İren'dir. Bu kişiler her zaman bir kötülüğe maruz kalırlar ve Battal Gazi'nin yardımıyla bu kötülüklerden kurtulurlar. Her ikisi de sevdikleri uğruna her şeyi yapmaya hazırdır.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Prenses Elenora ile Prenses Anjela hem fiziksel olarak hem de ruh yapısı olarak birbirlerine çok benzemektedir. Öncelikle her ikisi de Battal'a âşıktır. Her durumda canları pahasına Battal'a yardım ederler. Kötülerin cezalandırılması için ellerinden gelenleri yaparlar. Andre'nin yardımcıları olan Peter ve Maria, cinsiyetleri farklı olsa da, kötülükleri, zalimlikleri, ikiyüzlülükleri ile aynı karakter özelliklerini taşımaktadır. Battal'ın emrinde savaşan Güdük ve Cebbar da her durumda Battal'ın yanındadırlar. Battal'ı kurtarmak için kendileri esir bile düşerler.

Battal Gazi Geliyor'da Kara Şövalye'nin yanındaki şövalyeler Boğa Anton, Haçer Dimitro, Markos, Gunnar, Aleks, Petro, Ayı Tara ve Çinli Çenyö ikizler yasanın etkisindedir. Bunların hepsi güçlü savaşçılardır, kimse bunları yenemez. Kötülükleri, namertlikleri, zorbalıkları ve insanlara yaptıkları zulümler de bunların benzeyen diğer özellikleridir. Battal Gazi'nin yanındaki papaz, köylü ve Jan da ikizler yasanın etkisindedir. Bunlar iyi insanlardır, her zaman Seyyit Battal'a yardım ederler ve Müslüman olurlar.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Antuan'ın gerçekten ikiz çocukları olur. Bu ikizler iyi yüreklilikleri, cesaretleri, ahde vefaları ile çok büyük benzerlikler taşımaktadır. Battal Gazi'nin karısı Ayşe ile Antuan'ın oğlunu kaçırıp ve Müslüman Türk gibi büyüyen Fatma kadın da cesaretleri ve şefkatleri ile ikizler kuralının etkisindedir. Kaptan Markos ve Komutan Vasilyas da kötülükleri, zorbalıkları ve namertlikleri ile birbirine çok benzemektedir.

İncelenen Battal Gazi filmlerinde aynı karakter özelliklerine sahip kişiler vardır. Bu kişilerin bir kısmı iyiliksever, mert, cesur kişilerken bir kısmı da kötü, zorba, gaddar ve namert kişilerdir. Bu kişilerin özelliklerinden dolayı filmler İkizler Kuralı'nın etkisindedir.

2.7. İlk ve Son Durumun Önemi Kuralı

Bir sürü kişi ve nesne peş peşe ortaya çıkınca en önemli kişi öne gelir. Buna rağmen sonuncu gelen kişi anlatımın duygudaşlık doğurduğu kişidir (Çobanoğlu, 2017: 138).

Battal Gazi Destanı, filmin temasını ortaya çıkaracak olayla başlar. Battal'ın babası Hüseyin Gazi hile ile öldürülür. Bu olaydan sonra gelişecek olan bütün olaylarda Battal Gazi daima ön plandadır. Battal Gazi, babasını öldürenlerden intikamını alır, girdiği her mücadeleden zaferle ayrılır.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda filmin başında Andre ve şövalyeleri Battal'dan intikam almak için yemin ederler ve Müslümanlara saldırırlar. Bu saldırıların hepsinde karşılıklarına Battal Gazi çıkar ve saldırıları bertaraf eder. Battal Gazi, Andre ve şövalyelerinden Müslümanları koruyan tek kişidir.

Battal Gazi Geliyor filminin başında Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal bir sürü kişinin içinden öne çıkar ve Malatya Serdarı olur. Ardından Kara Şövalye ve adamları Battal Gazi'ye saldırırlar. Bütün Müslümanları öldürürler, Seyyit Battal'ın kardeşi Senem'e tecavüz ederler, Battal Gazi'yi

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

esir alırlar, giderler. Seyyit Battal gelir, kardeşini çivilenmiş olduğu çarşıdan kurtarır. Kardeşi, bir fırsatını bulup canına kıyar. Seyyit Battal, kardeşinin intikamını almak için mücadeleye koyulur. Filmde önce Battal'ın kardeşine tecavüz edenler sahneye çıkarlar. Ya bir kötülük yapmaktadırlar ya da kötülük düşünmektedirler. Ardından Seyyit Battal sahneye girer ve bunları öldürür. Filmin final sahnesinde Battal Gazi ve Prenses İsabella idam edilecektir, Battal'ı vermeyen Hristiyan halkın da hepsi öldürülecektir. Kara Şövalye ve Azize Marya burada zevkle bu manzarayı seyretmektedir. İdamların başlayacağı sırada Seyyit Battal sahneye girer.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Antuan, Battal Gazi'yi öldürür. Antuan'ın büyücüsü Battal Gazi'nin oğlunun Antuan'ı öldüreceğini söyleyerek filmin temasını verir ve bundan sonraki her sahnede Battal Gazi'nin oğlu bir sürü kişinin içinden öne çıkar ve yiğitliği, mertliği, cesareti ve iyiliği ile duygudaşlık doğurulacak kişi olarak ön plana çıkar. Zulme uğraya Kara Gülle'yi ve idam edilecek Müslüman Türkleri kurtarır. İren'i Kaptan Markos'un elinden kurtarır. Filmin final sahnesinde de Antuan'ı öldürür.

Battal Gazi filmlerinde İlk ve Son Durumun Önemi Kuralı vardır. Bütün filmlerde filmin başında filmin temasını ortaya çıkaracak, çatışmaları doğuracak olay verilir ve bu doğrultuda Battal Gazi ya da Battal Gazi'nin oğlu ortaya çıkar ve bunlar filmin en önemli kişisi olur. Olaylar gelişir ve filmin sonunda Battal Gazi ya da oğlu kötülerini cezalandırır.

2.8. Anlatımda Tek Çizgililik Kuralı

Halk anlatısı bir olay çizgisini başkasıyla karıştırmaz, halk anlatıları her zaman tek çizgilidir. Eksik kalan kısımları tamamlamak için geriye dönüş yapmaz. Eğer daha önceki olaylar hakkında bilgi vermek gerekiyorsa bu bir konuşma içinde verilir (Çobanoğlu, 2017: 138).

Battal Gazi Destanı filminde olaylar Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'nin tuzağa düşürülüp öldürülmesiyle başlar. Battal Gazi'nin babasının intikamını almak için verdiği mücadele ile devam eder. Battal Gazi, babasının intikamını almak için Kayseri'ye gider. Burada kale kapısında bir Bizans komutanı Hüseyin Gazi'yi öldürenlerin nerede olduğu hakkında Battal'a bilgi verir yani olaylar hakkında bilgi bir konuşma sırasında verilir. Aynı durum Prenses Elenora'ya, bakıcısının bilgi vermesi esnasında da olmaktadır. Bakıcısı prensese gerçek babasının kim olduğunu, geçmişte ne tür oyunların

oynandığını prensesle olan bir konuşmasında anlatır.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda olaylar Andre'nin Battal Gazi ve yanındakilere yaptığı düşmanlıklar etrafında gelişir. Bu düşmanlıklara Battal Gazi karşı koyar ve bu tek çizgililik filmin sonuna kadar devam eder. Geçmiş olaylar hakkında bilgiler filmdeki kişilerin konuşmaları vasıtasıyla verilir. Prenses Anjela, Prenses Elenora'yı bilmemektedir. Onların birbirine hem fiziksel hem de ruhsal olarak ne kadar çok benzediğini hem Battal Gazi hem de Andre konuşmaları vasıtasıyla açıklamaktadır.

Battal Gazi Geliyor'da filmde olaylar tek çizgi üzerinden gider. Bu çizgi Seyyit Battal'ın kardeşinin intikamını alması ve babasını esaretten kurtarması üzerine kuruludur. Seyyit Battal, film boyunca kardeşinin intikamını alır ve filmin sonunda babasını kurtarır.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin oğluyla Antuan'ın mücadelesi tek çizgi üzerinden devam eder. Filmde geriye dönüşler yaşanmaz. Geçmişle ilgili bilgiler diyaloglar vasıtasıyla verilir. Battal Gazi'nin karısı Ayşe hem kendi çocuğunu hem de Fatma Kadın'ın kaçırdığı Antuan'ın oğlu olan Kara Gülle'yi emzirmiştir ve Battal'ın oğluyla Kara Gülle süt kardeşidir. Bu olayı Fatma Kadın, Battal'ın oğluna ve Kara Gülle'ye anlatır.

Battal Gazi filmlerinde anlatı tek bir çizgi üzerinde ilerler. Filmler, Türk düşmanlarının, zalim kişilerin, zorbaların kötülükleriyle başlar, Battal Gazi ya da oğlu bu düşmanlarla mücadele etmeye başlar ve Battal Gazi'nin ya da oğlunun bu düşmanları yok etmesiyle sona erer. Olaylar karmaşadan uzak, tek bir çizgi şeklinde ilerler. Dolayısıyla Olrik'in Anlatımda Tek Çizgililik Kuralı'na bütün filmlerin uyduğu görülür.

2.9. Kalıplaşma Kuralı

Aynı çeşitten iki insan veya durum, elverdiği ölçüde değişik değil, elverdiği ölçüde birbirine benzerdir. Hayatın böyle katı üsluplaştırılmasının kendine özgü bir estetik değeri vardır. Gereksiz olan her şey atılmış ve sadece gerekli olanlar göze çarpıcı bir durumda ortaya çıkarılmıştır (Çobanoğlu, 2017: 138).

Battal Gazi Destanı'nda Hüseyin Gazi ile Hammer Usta filmin başında farklı dinlerden de olsalar mertlik ve yiğitlik bakımından çok

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

benzerler. Filmin ilerleyen zamanlarında zaten Hammer Usta, Battal'a yenilecek ve Ahmet Turani adını alacaktır. Filmin iki önemli kadını Prenses Elenora ve yardımcısı İren de pek çok özellik bakımından birbirine çok benzemektedir. Dürüstlükleri, masumiyetleri ve sevdikleri için her şeyi yapmayı göze almaları onların en çok benzeyen yönleridir.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Prenses Anjela ile Prenses Elenora iyilikleri, dürüstlükleri, yardımseverlikleri ve Battal'a âşık olmaları yönlerinden kalıplaştırılmışlardır. Battal'ın esaretten kurtardığı, Ortodoks Hristiyan iken Müslüman olan altı adamı da kalıplaştırılmıştır. Bu adamlar her zaman ve her durumda Battal'ın emrindedir. Zor anlarında Battal'a yardım ederler. Son olarak kadın kılığına girip Andre'nin kalesine girerler, Battal'ı bulurlar ve Battal Gazi ile birlikte Andre'ye karşı savaşır. Andre'nin yardımcıları kötü tipler olan Peter ve Maria kalıplaştırılırken bunların karşısında Battal Gazi'nin yardımcıları olan Güdük ve Cebbar kalıplaştırılmıştır.

Battal Gazi Geliyor'da Müslümanlara her türlü zulmü yapan Kara Şövalye'nin yanındaki şövalyeler Boğa Anton, Hançer Dimitro, Markos, Gunnar, Aleksis, Petro, Ayı Tara ve Çinli Çenyo kötülükleri, gaddarlıkları ve namertlikleri yönünden kalıplaştırılmıştır. Seyyit Battal'ın bunları öldürme sahneleri de kalıplaştırılmıştır, Seyyit Battal bunların hepsini hadım ederek öldürmüştür. Kalıplaştırma filmdeki Hristiyan halk için de geçerlidir. Halk önce Hristiyan yöneticiler tarafından zulme uğrar, Seyyit Battal onları kurtarır ve Hristiyan halk Müslüman olur.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin oğlunun mazlumlara yardım etme sahneleri kalıplaştırılmıştır. Kara Gülle Komutan Vasilas ve adamları tarafından kırbaçlanırken Battal'ın oğlu ona yardım eder ve kaçmasını sağlar. Zindandaki bütün Müslüman Türkler idam edilecektir ve Battal'ın oğlu yine Komutan Vasilas ve adamlarını alt eder, hepsini kaçıtır. Büyücü'nün Antuan'la konuşma sahneleri de kalıplaştırılmıştır. Büyücü her konuşmasında aynı hareketlerle ve aynı ifadelerle Antuan'a Battal Gazi'nin oğlu tarafından öldürüleceğini söyler.

Filmlerdeki kalıplaştırmalar, benzer insanların, benzer yanlarına vurgu yaparak aynı düşünüş/duyuş tarzlarına estetik bir değer kazandırır. Filmlerin Kalıplaşma Kuralı'na uyduğu görülmüştür.

2.10. Büyük Tablo Sahnesi Kuralı

Anlatıda anlatım, anlatılan bütün kahramanların yan yana geldiği bu sahnelerde doruğa ulaşır. Bu sahnelerde anlatının kahramanları yan yana gelir (Çobanoğlu, 2017: 138).

Battal Gazi Destanı'nda büyük tablo sahnesi filmin sonundadır. Bu sahnede filmdeki bütün önemli kişiler bir araya gelir. Battal, Leon'u öldürür. Prensens Elenora'nın gerçek babası ve gerçek kral olan Hilaryon'u kral ilan eder ve kraliyet tacını Hilaryon'a takar. Bu sahnede Ahmet Turani de Alyon'u öldürür.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda büyük tablo sahnesi filmin sonundadır. Battal Gazi, Battal Gazi'nin oğlu Ali, Andre, Prensens Anjela, Peter, Maria, Güdük, Cebbar bu sahnede yer alır. Sahnede önce Battal ile oğlu Ali savaşı, gerçek ortaya çıkınca Battal ve oğlu Andre ve adamlarına saldırır. Bu sırada Battal'ın adamları da gelir.

Battal Gazi Geliyor'da filmin sonunda büyük tablo sahnesi ortaya çıkar. Battal Gazi ve Prensens İsabella çarpmıha gerilmiş beklemektedir. Kara Şövalye ve Azize Marya işkenceyi seyretmektedir. Battal Gazi'yi ve İsabella'yı kurtarmak için sahneye Seyyit Battal girer. Battal'dan sonra sahneye Müslüman olmuş Hristiyanlar papaz, çiftçi, Jan girer.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda filmin son sahnesinde Antuan; Battal Gazi'nin oğlunu, Kara Gülle'yi, Zıp Zıp'ı, Ayı'yı, Mengene Hasan'ı esir alır ve onlara işkence eder. Bu işkenceyi İren de seyretmektedir. Filmin kahramanları büyük tablo sahnesinde bir araya gelmiştir.

Battal Gazi filmlerinde Büyük Tablo Sahnesi Kuralı filmlerin sonunda ortaya çıkar. Bu sahnelerde Battal Gazi, Battal Gazi'nin oğlu ve onlara yardım eden iyi insanlarla onların karşısında yer alan kötü insanlar bir araya gelir.

2.11. Anlatı Mantığı Kuralı

Anlatının kendine has bir mantığı vardır. Ortaya konulan temaların konunun ana hatlarını etkilemesi gerekir ve üstelik bu etki temaların anlatı içindeki ağırlığı ile doğru orantılı olmalıdır. Anlatının bu mantığı her zaman doğal dünyanın mantığı ile ölçülemez. Her şeyden önce onun kabul edilmesi büyük ölçüde olay örgüsünün iç tutarlılığına dayanır. Akla sığabilirlik, pek seyrek olarak dış gerçeklikle ölçülür (Çobanoğlu, 2017: 138).

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Battal Gazi Destanı'nda filmin başında Hüseyin Gazi'nin hile öldürülmesi ile konunun ne olduğu ortaya konur. Olaylar ilerlerken filmin anlatı mantığı ile uyuşan ancak dış dünyanın gerçekliği ile uyuşmayan olaylar da vardır. Battal Leon'a esir düşer. İşkence sırasında Battal'ın bütün kemikleri kırılır. Ahmet Turani, Hilaryon ve Elenora Battal'ı kurtarır. Battal tedavi olur ve eski gücüne kavuşur. Ahmet Turani ve Hilaryon, Alyon'a esir düşer. Battal onları kurtarır. Bu esnada demir parmaklıkları elleriyle kırar.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Andre'nin intikam alma hırsı filmin temasını ortaya çıkarır. Bu tema etrafında olaylar gelişir. Olayların gelişimi sırasında doğal dünyanın mantığı ile örtüşmeyen olaylar da ortaya çıkar. Battal Gazi, karısı yakılırken bağlı olduğu kütüğü yerinden söker ve kütükle birlikte epeyce düşman askerini tepeler. Battal Gazi, oğlunu kurtarmak için kale duvarına tırmanırken nöbetçi tarafından oklanır. Okun biri sırtından girer göğsünden çıkar. O hâlde savaşı ve yine oku kendisi çıkartır. Filmin genelinde Battal Gazi tek başına yüzlerce düşman askerini öldürür.

Battal Gazi Geliyor'da filmin başında Seyyit Battal, intikam yemini eder. Bu yemin doğrultusunda filmin temasıyla ilgili olaylar gelişir, Seyyit Battal bütün kötülerini öldürür, mazlum insanların intikamını alır. Bu intikamda anlatının mantığı içerisinde tutarlı olan ancak dış gerçeklikle uyuşmayan olaylar da yaşanır. Alfonso kılığına giren Seyyit Battal'ı Hançer Dimitro göğsünden hançerler. Battal'ın gerçek kimliğinin ortaya çıkmaması için aynı yerden Battal'ı Prenses İsabella da hançerler. Battal hiç tedavi olmaz ama eski gücünde mücadeleye devam eder. Seyyit Battal, bir omuz darbesiyle kale duvarını yıkar.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda anlatı mantığı Battal Gazi'nin oğlunun şehit edilen babasının intikamını almasına dayanmaktadır. Filmin anlatı mantığında doğal dünyanın mantığı ile uyuşmayan yönler vardır. Battal Gazi'nin oğlunun zıplayarak kale duvarlarına çıkması, kaledeki bütün askerlerin hakkından gelmesi, demir parmaklıkları elleriyle açması gibi olaylar anlatının mantığı içerisinde anlam kazanmaktadır.

Battal Gazi filmlerinde, her filmin kendi içerisinde bir anlatı mantığı vardır, bu yönleriyle filmler Anlatı Mantığı Kuralı'na uyar. Türklerle Hristiyanların mücadelesi teması etrafında gelişen olaylar filmlerin bütün unsurlarını etkiler. Bu mücadele sırasında Battal Gazi ve Battal Gazi'nin oğlu insanüstü bir güç ve çaba gösterir. Bu güç ve çaba olay örgüsünün iç tutarlılığı çerçevesinde, dış dünyanın gerçekliğine uymasa da, filmin içinde tutarlıdır.

2.12. Olay Örgüsünde Entrika birliği Kuralı

Olay örgüsünde entrika birliği halk anlatısı için bir ölçüdür. Olay örgüsünde birbirleriyle gevşek organizasyonlarla bağlanmış ve belirsiz hareketlerin olmayışını sağlar (Çobanoğlu, 2017: 139).

Battal Gazi Destanı'nda olay örgüsünü Battal Gazi'nin babasının intikamını almak için yaptıkları belirlemiştir. Bütün olaylar bu intikam üzerinden gerçekleşir. Battal Gazi, babasını tuzağa düşürüp öldürenlerden intikamını alır ve hepsini öldürür. Bu intikamın alınışı sırasında Battal Gazi, Kral Hilaryon, Hilaryon'un kızı Elenora ve Elenora'nın yardımcısı İren'e de yardımcı olur, onların maruz kaldıkları haksızlıkları ortadan kaldırır.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda bütün olacakların nedeni Andre'nin intikam hırsıdır. Bu intikam hırsı film içindeki unsurların çok sağlam bir şekilde ilişkilmesini sağlar. İntikam peşindeki Andre, Battal Gazi'ye ve yakınlarına saldırır. Battal, kaçırılan karısının ve oğlunun peşine düşer. Andre, Battal'ın karısını yakar ve oğlunu Hristiyanlaştırır. Battal, Andre ile mücadeleye başlar ve bu olaylar sırasında Prenses Anjela ile aralarında bir aşk doğar. Mazlum insanları Andre'nin zulmünden kurtarır, kendine yeni dostlar edinir ve sonunda Andre'yi öldürür.

Battal Gazi Geliyor'da filmin başında Battal Gazi ve kızının başına kötü olaylar gelir. Kız intihar eder. Battal Gazi esir düşer. Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal kardeşinin intikamını almak ve babasını esaretten kurtarmak için Kara Şövalye ve adamlarının peşine düşer. Bu olay filmdeki entrika birliğini sağlar ve filmin bütün olayları ve hareketleri buna bağli olarak gelişir.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda olaylar Battal Gazi'nin oğlunun babasını öldüren Antuan'dan babasının intikamını alması üzerine kurulmuştur. Bu tema çerçevesinde olay örgüsündeki hareketler ve durumlar sıkı bir şekilde birbirine bağlanmışdır. Filmin başında şehit olan Battal Gazi elindeki kılıcı Malatya Kalesi'nin önüne saplar, kılıcı kimse buradan çıkaramaz. Kılıcı Battal Gazi'nin oğlu çıkarır. Battal Gazi, oğlunun boynuna kılıcıyla küçük bir iz bırakır. Bu iz sayesinde Antuan'ın oğlunun yerine konan bebeğin oğlu olduğunu Battal'ın karısı Ayşe kolayca anlar. Antuan ne zaman Müslümanlara zulümde bulursa Battal'ın oğlunun boynundaki bu iz konan yerde bir ağrı peyda olmaktadır.

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

Battal Gazi filmlerinde Olay Örgüsünde Entrika birliği Kuralı da vardır. Filmlerde Türklerle Hristiyanlar arasında çok kanlı bir mücadele vardır. Bütün kişiler, durumlar ve olaylar bunun etrafında kümelenir. Kişilerin hâl ve hareketleri buna göredir, olaylar bu duruma göre gelişir, ortaya çıkan olumlu ya da olumsuz durumlar bu mücadeleye göre şekillenir.

2.13. Epik Birlik Kuralı

Bütün anlatı öğelerinin, en baştan beri ortaya çıkma ihtimali görülen ve artık gözden uzak tutulamayan olayları yaratması şeklinde gerçekleşmektedir (Çobanoğlu, 2017: 138).

Battal Gazi Destanı'nda filmin başında Malatyalı Müslümanların serdarı Hüseyin Gazi ile Bizans komutanı Polemon arasında büyük bir tartışma olur. Burada verilen çatışma filmin sonuna kadar devam eder. Film boyunca Müslümanlar ile Bizanslılar mücadele eder.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda olayların nedeni Battal Gazi Destanı filminde Bizanslı komutan Alyon'un Ahmet Turani tarafından öldürülmesidir. Filmin başında bu olayı Andre anlatır, Battal Gazi ve Ahmet Turani'den bu olayın öcünü almanın peşine düşer. Filmdeki kişileri, kişilerin arasındaki anlaşmaları ve çatışmaları bu olay yönlendirir. Filmin unsurları bu intikam olayını ortaya çıkarmak için kurgulanmıştır.

Battal Gazi Geliyor'da filmin başında Battal Gazi Malatya Serdarlığını bırakır. Oğlu Seyyit Battal bileğinin gücü ile serdarlığı alır. Seyyit Battal'ın babasının ve kız kardeşinin başına çok kötü olaylar gelir. Seyyit Battal'ın kötülerle çarpışma ihtimali ortaya çıkar ve artık olaylar Seyyit Battal'ın kötülerle çarpışması şeklinde devam eder.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin yoldaşları şehit olur. Battal Gazi, Malatya Kalesi'ne gelir ve kadınların ve çocukların dağlara kaçırılmasını, çocukların büyütülmesini ve öçlerinin alınmasını ister. Bu dağa kaçırılan çocuklardan birisi de kendi oğludur ve bundan sonraki olaylar Battal Gazi'nin oğlunun Hristiyanlarla mücadelesi şeklinde geçer. Filmin sonunda da Battal Gazi'nin oğlu Antuan'ı ve onun kalesindeki bütün Hristiyan askerleri öldürerek babasının ve gazilerinin öcünü alır.

Filmlerin başında verilen olayların, filmin sonuna dek sürecek tüm olayların hem habercisi hem sebebi niteliğinde olması filmlerde Epik Birlik

Kuralı'nı ortaya çıkarmaktadır.

4.14. İdeal Epik Birlik Kuralı

Birçok anlatı ögesi, kişiler arasındaki ilişkileri en iyi şekilde aydınlatmak için bir araya gelir (Çobanoğlu, 2017: 138). Battal Gazi filmlerinde filmlerin temasını oluşturan birçok öge, belirli bir işleve sahiptir.

Battal Gazi Destanı'nda anlatı öğeleri filmde bir Türkmen olarak verilen Battal Gazi'nin kahramanlıklarını, yiğitliklerini, iyiliklerini ortaya koymak için bir araya gelmiştir. Filmde yer alan kişiler arasındaki ilişkiler Battal Gazi'nin kötü, zorba, hilekâr insanları yendiğini göstermek; darda kalmış, zayıf insanlara yardım ettiğini, onları koruyup, kolladığını ortaya çıkarmak içindir.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda Battal Gazi'nin yakınındaki bütün kişiler zalim ve gaddar Andre yüzünden ya ölür ya da çok büyük acılar çeker. Hatta Battal Gazi ve oğlu savaşmak zorunda kalır. Film boyunca Battal Gazi, Andre'nin zalimlikleriyle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu mücadele Battal Gazi'nin kahramanlığını, iyilikseverliğini, mertliğini ortaya koymak içindir. Filmde yer alan kişilerin hepsi Battal Gazi'nin gazi tipini ortaya çıkarmak için bir araya gelmiştir.

Battal Gazi Geliyor'da Seyyit Battal, zorba, gaddar, namert, kötü insanlarla mücadele eder. Bu insanlar hem Müslümanlara hem de Hristiyanlara her türlü zulmü yapmaktadır. Bu zalim insanlarla Seyyit Battal mücadeleye başlar. İyiliği, mertliği, yiğitliği ve cesareti ile her zaman öne çıkar, mazlumlara yardım eder. Bunların sonucunda Hristiyanlar Müslüman olur, Prenses İsabella Seyyit Battal'a aşık olur.

Battal Gazi'nin Oğlu'nda Battal Gazi'nin oğlu babasını ve gazilerini öldüren, Müslümanlara her türlü zulmü yapan Antuan ve yanındaki Hristiyan askerlerle mücadele etmektedir. Bu mücadele sırasında Battal Gazi'nin oğlunun yardımseverliği, mertliği, yiğitliği, cesareti ortaya çıkar.

Battal Gazi filmlerinde yer alan kötü kişilerin işlevi Battal Gazi ya da oğlunun iyi ve güçlü yönlerini ortaya çıkarmaktır. Battal Gazi ya da oğlu çok zor şartlar altında mücadele etmek zorunda kalırlar ama yine de her zaman mücadeleyi kazanırlar. Filmde yer alan unsurlar Battal Gazi ya da oğlunun kötülerle mücadelesini, ne kadar iyi ve güçlü olduklarını ortaya çıkarmak için

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

bir araya gelir ve bu sayede İdeal Epik Birlik Kuralı ortaya çıkar.

2.15. Dikkati Başkahraman Üzerine Toplama Kuralı

Halk anlatı geleneğinin en büyük kuralı dikkati başkahraman üzerine toplamadır. Anlatıda tarihî olaylar anlatılıyorsa dikkat kahraman üzerinde toplanır. Sage, başkahramanın hikâyesi ile başlar ve bütün dış görünüşüyle o en önemli karakterdir (Çobanoğlu, 2017: 138) Bu kural Battal Gazi filmlerinde çok açık bir şekilde göze çarpmaktadır.

Battal Gazi Destanı'nda her olay biriminde Battal Gazi görünüşüyle, konuşmasıyla, kılıç kullanmasıyla, karizmatik duruşuyla dikkatleri üzerinde toplar. Birinci olay biriminde daha çocukken bile Battal Gazi dikkatleri üzerine çekmiş ve bu özelliği filmin sonuna kadar devam etmiştir. Prenses Elenora ilk görüşte Battal'a âşık olmuştur. Hammer Usta, Battal'ın ilk vuruşmasını seyrettiği anda Battal'ın ne kadar yiğit bir savaşçı olduğunu söylemiştir.

Battal Gazi'nin İntikamı'nda bütün sahnelerde her zaman Battal Gazi ön plandadır. Filmin başında Müslümanlar bir şölen yaparlar. Şölene Battal Gazi gelir ve her şey durur, herkes Battal Gazi'ye hürmet gösterir. Filmde Andre ve adamlarıyla yapılan bütün savaşlarda Battal Gazi en güçlü ve en gözüpek kahramandır. Filmin en kötü iki kişisi olan Andre ve Peter'i Battal Gazi öldürür. Battal Gazi, filmdeki en zorlu engelleri aşan kişidir. Battal Gazi, fiziki yönden de filmin en dikkat çekici kişisidir. Prenses Anjela bir görüşte Battal'a âşık olmuştur.

Battal Gazi Geliyor filminde Battal Gazi'nin oğlu Seyyit Battal, babasının da önüne geçer. Zekâsı, çevikliği, yiğitliği, gücü, cesareti ve silahşorluğu ile olayların merkezinde yer alır. Hiçbir olay, hiçbir kişi ya da hiçbir kötü durum Seyyit Battal'ı durduramaz. Gözleri kör olduğu hâlde ok ile dört zehirli yılanı bile öldürür. Omzuyla kale duvarlarını yıkar. Bütün bir kaleyi kılıçtan geçirir. Çok fazla yara alır ama gücünden bir şey kaybetmez.

Battal Gazi'nin Oğlu filmi başkahraman olan Battal Gazi'nin oğlunun bir bebek olarak Antuan'dan kaçırılması ile başlar. Antuan'ın oğlunu Fatma Kadın kaçıtır ve Antuan'ın karısı nehir kıyısında bulduğu Battal Gazi'nin oğlu olan bebeği, kaçırılan bebeğin yerine koyar. Çocuk yaşta Battal Gazi'nin oğlu duruşu ve tavırları ile dikkatleri üzerine çeker. Hristiyanlığı hiç sevmez. Antuan'ın zulmüne baş eğmez. Battal Gazi'nin oğlu büyür ve yine bütün

dikkatleri üzerine çeker. Antuan'ın kızı İren, Battal'ın oğluna hayrandır. Hristiyanlar tarafından esir alınan ve zulmedilen Kara Gülle'yi kurtarır. Antuan buna çok kızar ama o asla boyun eğmez. Zindana atılır ve zindanda idam edilecek olan Türkleri kurtarır. Büyücü, Battal'ın oğlunu açığa çıkarır. Antuan, onu öldürmek ister ama o kaçar ve Battal Gazi'nin kılıcını saplı olduğu yerden çıkarır, Türklerin lideri olur. İren'i Kaptan Markos'un elinden kurtarır ve onunla evlenir. Antuan'ın kalesindeki tüm askerleri kılıçtan geçirir ve Antuan'ı öldürür. Filmde Battal Gazi'nin oğlu yakışıklılığı, karizması, yiğitliği, cesareti, mertliği ve silahşorluğu ile daima dikkatleri üzerine çekmektedir.

Battal Gazi filmlerinin merkezinde ya Battal Gazi ya da oğlu yer alır. Her durumda ve her yerde Battal Gazi ya da oğlu gücü, duruşu, yiğitliği, mertliği, cesareti, yakışıklılığı, bakışları ve konuşmasıyla öne çıkar. Filmler Battal Gazi'nin veya oğlunun hikâyesi ile başlar ve bütün olaylar bunun üzerine gelişir. Olayların gelişimi sırasında Battal Gazi ya da oğlu her türlü güç durumun üstesinden gelir, hiçbir engel onları durduramaz. Mazlumlara yardım ederler, kötülerini cezalandırırlar. Filmlerin en güzel kadınları Battal Gazi'ye ya da oğluna âşık olur.

Sonuç

Axel Olrik'in Epik Yasaları, halk anlatılarında belirli temel yapıların olduğunu ortaya çıkarır. Bu yasalar araştırmacılar tarafından farklı türlere uygulanmıştır. Bu çalışmada da Axel Olrik'in Epik Yasaları Cüneyt Arkin'in başrolünü oynadığı Battal Gazi Destanı, Battal Gazi'nin İntikamı, Battal Gazi Geliyor, Battal Gazi'nin Oğlu filmlerine uygulanmıştır. İncelenen filmlerin *Giriş ve Bitiriş Kuralı*'na uyduğu görülmüştür. Filmlerin hepsinde durak noktaları durgunluktan coşkunluğa doğru giderek başlar, bir felaket olayı yaşanır ve ardından olaylar coşkunluktan durgunluğa giderek sona erer. Filmlerin, Olric'in epik yasalarından *Yineleme Kuralını* da taşıdığı görülmektedir. Olric'in halk anlatılarının detaylara inmekten yoksun olduğu, bu yüzden bir durumun önemini göstermek için tekrara başvurduğu yönündeki tespiti, Battal Gazi filmleri için de geçerlidir. Battal Gazi filmlerinde A. Olrik'in *Üçleme Kuralı*'nın bulunduğu görülmüştür. Filmlerde benzer sahneler, benzer ifadeler üç kez yinelenmiştir. Kişiler üçlü gruplar hâlinde kümelenmiştir. Battal Gazi filmlerinde *Bir Sahnede İki Kuralı* filmin

Sözlü Anlatuların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

olay örgüsü içinde ortaya çıkmaktadır. Battal Gazi filmlerinde olay birimlerinde genelde birbirine zıt karakterli iki kişi ortaya çıkar ve aralarında bir çatışma olur. Bu iki kişiden birisi ya Battal Gazi'dir ya da Battal Gazi'nin oğludur. Bunların karşısına çıkan zıt karakterli kişiler ise Türklerin düşmanı olan Hristiyanlardır. İncelenen Battal Gazi filmlerinde iyi ile kötünün, mertlik ile namertliğin, doğruluk ile hilekârlığın çatışması vardır ve bu durum *Zıtlık Kuralı*'nı ortaya çıkarmaktadır. Battal Gazi iyiliği, doğruluğu, mertliği, yiğitliği ve cesareti temsil ederken her zaman karşısına kötü, namert, düzenbaz, korkak, hilekâr, zorba kişiler çıkmaktadır. İncelenen Battal Gazi filmlerinde aynı karakter özelliklerine sahip kişiler vardır. Bu kişilerin bir kısmı iyiliksever, mert, cesur kişilerken bir kısmı da kötü, zorba, gaddar ve namert kişileridir. Bu kişilerin özelliklerinden dolayı filmler *İkizler Kuralı*'nın etkisindedir. Battal Gazi filmlerinde *İlk ve Son Durumun Önemi Kuralı* vardır. Bütün filmlerde filmin başında filmin temasını ortaya çıkaracak, çatışmaları doğuracak olay verilir ve bu doğrultuda Battal Gazi ya da Battal Gazi'nin oğlu ortaya çıkar ve bunlar filmin en önemli kişisi olur. Olaylar gelişir ve filmin sonunda Battal Gazi ya da oğlu kötülerini cezalandırır. Bütün Battal Gazi filmlerinde anlatı tek bir çizgi üzerinde ilerler. Filmler, Türk düşmanlarının, zalim kişilerin, zorbaların kötülükleriyle başlar, Battal Gazi ya da oğlu bu düşmanlarla mücadele etmeye başlar ve Battal Gazi'nin ya da oğlunun bu düşmanları yok etmesiyle sona erer. Olaylar karmaşadan uzak, tek bir çizgi şeklinde ilerler. Dolayısıyla Olric'in *Anlatımda Tek Çizgилilik Kuralı*'na bütün filmlerin uyduğu görülür. Filmlerdeki kalıplaştırmalar, benzer insanların, benzer yanlarına vurgu yaparak aynı düşünüş/duyuş tarzlarına estetik bir değer kazandırır. Filmlerin *Kalıplaşma Kuralı*'na uyduğu görülmüştür. Battal Gazi filmlerinde *Büyük Tablo Sahnesi Kuralı* filmlerin sonunda ortaya çıkar. Bu sahnelerde Battal Gazi, Battal Gazi'nin oğlu ve onlara yardım eden iyi insanlarla onların karşısında yer alan kötü insanlar bir araya gelir. Battal Gazi filmlerinde, her filmin kendi içerisinde bir anlatı mantığı vardır, bu yönleriyle filmler *Anlatı Mantığı Kuralı*'na uyar. Türklerle Hristiyanların mücadelesi teması etrafında gelişen olaylar filmlerin bütün unsurlarını etkiler. Bu mücadele sırasında Battal Gazi ve Battal Gazi'nin oğlu insanüstü bir güç ve çaba gösterir. Bu güç ve çaba olay örgüsünün iç tutarlılığı çerçevesinde, dış dünyanın gerçekliğine uymasa da, filmin içinde tutarlıdır. Battal Gazi filmlerinde *Olay Örgüsünde Entrika birliği Kuralı* da vardır. Filmlerde Türklerle Hristiyanlar arasında çok kanlı

bir mücadele vardır. Bütün kişiler, durumlar ve olaylar bunun etrafında kümelenir. Kişilerin hâl ve hareketleri buna göredir, olaylar bu duruma göre gelişir, ortaya çıkan olumlu ya da olumsuz durumlar bu mücadeleye göre şekillenir. Filmlerin başında verilen olayların, filmin sonuna dek sürecek tüm olayların hem habercisi hem sebebi niteliğinde olması filmlerde *Epik Birlik Kuralı*'nı ortaya çıkarmaktadır. Battal Gazi filmlerinde yer alan kötü kişilerin işlevi Battal Gazi ya da oğlunun iyi ve güçlü yönlerini ortaya çıkarmaktır. Battal Gazi ya da oğlu çok zor şartlar altında mücadele etmek zorunda kalırlar ama yine her zaman mücadeleyi kazanırlar. Filmde yer alan unsurlar Battal Gazi ya da oğlunun kötülerle mücadelesini, ne kadar iyi ve güçlü olduklarını ortaya çıkarmak için bir araya gelir ve bu sayede *İdeal Epik Birlik Kuralı Dikkati Başkahraman Üzerine Toplama* açık bir şekilde vardır. Battal Gazi filmlerinin merkezinde ya Battal Gazi ya da oğlu yer alır. Her durumda ve her yerde Battal Gazi ya da oğlu gücü, duruşu, yiğitliği, mertliği, cesareti, yakışıklılığı, bakışları ve konuşmasıyla öne çıkar. Filmler Battal Gazi'nin veya oğlunun hikâyesi ile başlar ve bütün olaylar bunun üzerine gelişir. Olayların gelişimi sırasında Battal Gazi ya da oğlu her türlü güç durumun üstesinden gelir, hiçbir engel onları durduramaz. Mazlumlara yardım ederler, kötüleri cezalandırırlar. Filmlerin en güzel kadınları Battal Gazi'ye ya da oğluna âşık olur. Bu sonuçlardan hareketle geleneğin âşığının anlatımının başından itibaren uyduğu epik kuralların sözlü anlatımın devamı olan Türk filmlerinden Battal Gazi filmlerinde de varlığını sürdürdüğü tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, S. (1999). Başkurt Destanı Akbuzat'ın Epik Kurallara Göre İncelenmesi. *Millî Folklor*, S. 44, 24-34.
- AKYÜZ, Ç. (2012). Haldun Taner'in 'Keşanlı Ali Destanı' ve Axel Olrik'in Epik Yasaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 8, 1-11.
- ÇELİK, M. A. (2015). *Türk Kimliğinin İnşasında Türk Sinemasının Rolü-Tarihî Filmler ve Cüneyt Arkın Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sözlü Anlatıların Bir Devamı Olarak Battal Gazi Filmlerinin Epik Karakteri Üzerine Tespitler

- ÇİFTÇİ, F. (2013). Axel Olrik'in Epik Yasaları Işığında Oğuz Kağan Destanı'na Bir Bakış. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 8/4, 515-524.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (1999). Sözlü Kültürden Yazılı Kültür Ortamına Geçiş Bağlamında Erken Dönem Osmanlı Tarihlerinden Aşıkpaşazâde'nin Epik Karakteri Üzerine Tespitler, *Hacettepe Üniveristesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.16, 65-82.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (2011). *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (2017). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERDOĞAN, M. (2010). Yazma Kültürüne Ait Bir Metne Epik Yasaların Uygulanması Denemesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 5/3, 1198-1217.
- GÜL, İ. (2009) *Sözlü Anlatılardan Türk Filmlerine Süreklilik Dinamikleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLERER, S. (2020). Hacı Bektaş-ı Velî'nin Manzûm Vilâyetnâmesinin Epik Yasalara Göre Yapısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 46, 233-263.
- GÜLMEN, N. (2008). Axel Olric'in Epik Yasaları Işığında 'Salur Kazanın Evi Yagmalandığı Boyu Beyan Eder' İsimli Hikâyenin Okunması. *Millî Folklor*, S. 79, 14-20.
- ONG, J. WALTER (2014). *Sözlü ve Yazılı Kültür*. (Çev.: Sema Postacıoğlu Banon), İstanbul: Metis.
- ÖZCAN, T. (1996). Oğuz Kağan Destanı'nın Halk Anlatılarının Epik Kuralları Bakımından İncelenmesi. *Millî Folklor*, S. 31-32, 95-97.
- ÖZDEMİR, N. (2012). *Medya Kültür ve Edebiyat*. Ankara: Grafiker.
- ÖZÖN, NİJAT (1968). *Türk Sineması Kronolojisi (1895-1966)*. Ankara: Bilgi Yay.
- TUNCEL, U. (2013). Axel Olrik'in Halk Anlatılarının Epik Yasaları Bağlamında 'Ağalık' Adlı Karagöz Oyunu Çözümlemesi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 48, 203-240.
- YILDIZ, M.C. (2002). Türk Kültür Tarihinde Kahve ve Kahvehane. *Türkler Ansiklopedisi*. C. 10, 1189-1198.
- YILMAZ, M. (1999). *Manas Destanı'nın Epik Kurallara Göre İncelenmesi (Saginbay Orozbekov Varyantı, C.1)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILMAZ, M. (2001). Mem û Zîn'de Epik Kurallar. *Folklor/Edebiyat*, S. 55, 185-201.
- YILMAZ, M. (2009). Hamdi'nin Yûsuf u Züleyhâ Mesnevisi'nin Epik Karakterinin Değerlendirilmesi Üzerine Bazı Tespitler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 4/8, 2444-2461.

- ZARİÇ, M. (2007). Kirdecı Ali Kesikbař Destanı'nın Metin Merkezli Temel Halkbilimi Kuramları Açısından İncelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 22, 199-216.
- ZARİÇ, M. (2012). Axel Olrik'in Epik Yasaları ve Lord Raglan'ın Kahraman Kalıbı Açısından Ağrıdağı Efsanesi Romanı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 7/4, 3337-3349.